

Čičak: Novac se ne investira zbog rodoljublja, nego zbog profita

Pretraži ...

Vlada li u Hrvatskoj povoljna poduzetnička klima, teško je reći. Strašno se uzrujam kada čujem da će naši iseljenici donijeti novac i ovdje ga investirati. Novac se ne investira zbog rodoljublja nego zbog profita. Oni bi itekako pohrlili u Hrvatsku s novcem kad bi njima netko garantirao da će doista imati siguran kapital. Međutim, ljudi koji su došli ovdje i pokušali ulagati, uglavnom su loše prošli. Oni nisu navikli na podzemne partijske tunele koji su omogućili nezamislivo bogaćenje pojedinaca iz bivših komunističkih struktura, ocijenio je za *PoslovniFM* **Ivan Zvonimir Čičak, vođa zagrebačkih sveučilištaraca za vrijeme Hrvatskog proljeća**, kojega je, među ostalima, povodom 50-te obljetnice Proljeća nedavno odlikovao Predsjednik Republike Zoran Milanović.

Na upit treba li za državu i državne službenike svih razina donijeti etički kodeks poslovanja i upravljanja, Čičak odgovara protupitanjem – da ga donesu i što s njim?

– Mi smo hajdučka država. No, uz dužno poštovanje prema uskocima, kako mi veličamo hajdučki mentalitet. Nikad nismo imali svoju državu i uvijek smo se borili protiv svih oblika vlasti. I kako vi onda očekujete da ljudi prestanu razmišljati staviti sebi u džep, kazao je. Izrazio je zabrinutost zbog korupcije koja nagriza samo tkivo društva. – U zapadnom svijetu nezamisliva je situacija poput ove u Međimurju, gdje je izabran ponovno optuženi župan. Tako dugo dok traje istraga za kazneno djelo, bez obzira jeste li bili u pritvoru ili ne, nema obavljanja javnih funkcija i morate se povući. No, to se kod nas ne radi. Jer kod nas ne postoji javno mnijenje niti javni moral. Korupcija je u Hrvatskoj endemska bolest. Ne mogu reći da korupcije u svijetu nema, ima je, samo tamo su puno rigorozniji kada vas ulove, primjerice, u Americi i Njemačkoj utaja poreza je veliki grijeh. Kod nas u državnim tijelima gonjenja postoje različiti kriteriji prema pojedincima i to je veliki problem. Ne postoji jedna stabilna politika DORH-a, MUP-a i sudova prema pojedincima. Uvijek se stvara dojam da postoji utjecaj sa strane, a

podređeni oslušuju što će reći šefovi i hoće li biti zadovoljni ili ne. To je zapravo autocenzura. Naprosto to se sada događa i traje, ocijenio je Čičak u razgovoru s autorom serijala Ekumena i etika u poslovanju Augustinom Bašićem.

Potom je iznio svoja razmišljanja o javnom moralu.

– Kad je riječ o javnom moralu, za mene je to dilema, odnosno ne znam može li itko objasniti što je to javni moral? U ovim raspravama oko pandemije nitko ne spominje da postoji jedan međunarodni dokument Ujedinjenih naroda, a to je Opća deklaracija o građanskim i ljudskim pravima, u kojima se govori o mogućnostima da se zbog četiri razloga mogu suspendirati ljudska prava na određeno vrijeme na određenom teritoriju i ti su razlozi baš navedeni. Prvo – ratno stanje, drugo – bolesti epidemije, treće – elementarna nepogoda i četvrto je ugroza javnog morala. E, meni nije jasno što je to javni moral, budući da se on mijenja, rastezljiv je poput *kaugume*. Jedna je koncepcija javnog morala u Europi, pa i u Hrvatskoj ili njezinom okruženju, zatim u Africi, među islamskim državama i u Latinskoj Americi. Prema tome, vrlo je teško govoriti o javnom moralu, a pogotovo je teško govoriti o etici. Zašto? Zato što je etika filozofska disciplina znanosti o moralu. Pa ako je nešto rastezljivo kao javni moral, kako ćemo onda definirati etička načela društva?, zapitao se.

Isto tako, 90-ih je bio problem što nismo imali u glavama etičkih kriterija u poslovanju. Možemo mi donijeti bilo kakve rezolucije, deklaracije i etičke kodekse, ali dok to ne uđe u naše glave – ništa od toga. Novi patriotizam se gradi prije svega na poštivanju države i zakona, posebno zakona o utaji poreza. Tu je cijeli problem. Zašto bi ja plaćao? Kakav je to moral kada ti radnika ne prijavljuješ i ne plaćaš doprinose. Kad ode u mirovinu nema pravo na mirovinu. Kako nema pravo na mirovinu? Pa poslodavac vam nije uplaćivao, a to se državu ne tiče?!. Zamislite vi čovjeka od 60 godina kada treba u mirovinu, ali nema je jer mu neki razbojnik nije plaćao doprinose. A taj sjedi u prvom redu u crkvi i daje novce da svi vide, znam takve... to je licemjerje, ustvrdio je Čičak.

Odjeci 71. danas

Obljetnica i odlikovanje su prilika da se ožive sjećanja, ideje i vizije tadašnjih aktera, kao i ostvarenja tih ciljeva, od kojih je velik broj bio upravo ekonomski. Što je ostalo od „hrvatskog sna“? Društvo je opterećeno ideologijama prošlosti, kako je moguće provoditi pomirenje i praštanje?

– Rekao bih vrlo teško. Zašto? Jer čim počne rasprava o nečemu, a oni su nama to i to... Tako dugo dok se mi budemo sjećali njihovih grijeha, a svoje zaboravili (odnosno vidiš trun u oku drugoga, a ne vidiš balvan u vlastitome), tu leži cijeli problem. Dakle, sve počinje iz nas – individualno i onda taj individualni dio razmišljanja prelazi u kolektiv te postaje kolektivna svijest. Drugo, ljudi koji zagovaraju toleranciju i jedan drugi model dijaloga i novinarstva, nemaju prostora u hrvatskom društvu. Ako ne objaviš neki skandal, ti nisi interesantan, no to nije stvar koja dugoročno pije vodu, naglašava.

Ne znam je li priznanje Predsjednik zakašnjelo, nastavio je Čičak, dodajući kako je istim odličjem predsjednik Tuđman '95. odlikovao dvadesetak osoba, a zatim je 2001. godine predsjednik Mesić odlikovao Gotovca, Tripala, Savku, Supeka i još neke. Tako da je uspostavljen kriterij različitih kriterija, pomalo cinično odgovorio je Čičak. To priznanje mojoj obitelji je puno značilo. Moja supruga Marija, osim što je bila udana za mene, imala je još dva brata koji su bili politički zatvorenici. Tako da ona nije imala snage doći u Predsjednički ured, kao što to nisu mogle doći supruge Marka Veselice i Ante Paradžika. To je njih kroz život uništavalo i nisu imale snage doći na svečanost, kazao je.

Stalno govorim da ne postoji komunizam s ljudskim licem – eksplicitno je odgovorio – kao što ne postoji ni fašizam s ljudskim likom.

Dakle, za mene su i fašizam i komunizam ideologije zla, a najgori od svih je bio hrvatski komunizam, jer se on identificirao s nacijom, a to ne ide. Prema tome, permanentna čovjekova borba je borba protiv zla, zato je više nego apsurdno da, upravo u trenutku kada se u Hrvatskoj obilježava gašenje hrvatskog proljeća, se javljaju neki *pametnjakovići* koji predlažu povratak Trga Maršala Tita. Takvim ljudima nema mjesta u našoj javnosti, jer režimi koji su činili zločine jesu zločinački, ne mogu imati spomenike, bez obzira kakve imaju „zasluge“, smatra Čičak.

Dakle, nije došlo do dekomunizacije? Nije. Problem je u tome što nije došlo do dekomunizacije, do strukturne dekomunizacije, nego je ona ostala u glavama, jer su i u medijima i u službama ostali isti oni ljudi. Oni mogu glumiti da su se promijenili. Oni se bitno nisu promijenili a to se i danas vidi.

Događaji 91. godine zapravo su diskontinuitet onoga što se događalo 71. godine. Zašto? Te godine u Hrvatskoj je vladao jedan zanos, jedno veliko zajedništvo i koliko god smo mi bili heterogeni, različiti – trudili smo se da ne idemo jedni protiv drugih. Prva stvar koja se dogodila 91. bio je jedan makijavelistički pristup politici kod dijela osoba, stigmatiziranje političkih protivnika, u čemu sam i ja tada sudjelovao. Kad sam to uvidio, maknuo sam se iz politike. Drugo, mi nismo imali nikakva iskustva u demokraciji, morali smo o demokraciji učiti od tih *partijaca*, jer se demokracija sastojala u njihovim međusobnim sukobima. A literature o demokraciji nije bilo, a o ljudskim pravima da i ne govorimo. Prema tome, kada danas netko govori kako su se u Domovinskom ratu borili za ljudska prava – to naprosto nije točno. Pojmovno gledano, tada termin o ljudskim pravima u političkoj komunikaciji nije bio u upotrebi, ocijenio je Čičak.

Devedesetih godina sa suradnicima osnovao je Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava. Koliko je HHO utjecao na razvoj ljudskih prava i kako se danas HHO odnosi prema pandemiji Covida 19?

– Mi smo doista izrasli u snažan sustav kao odbor za ljudska prava. Imali smo veliki utjecaj u društvu i mislim da smo u velikoj mjeri i utjecali u smjeru identifikacije nekih oblika kršenja ljudskih prava. Mi i dalje slijedimo tu liniju koja je povijesno nasljeđe odbora. Međutim, mi smo medijski blokirani, financijski i, što je najteže, koronom. Odmah smo upozorili, čim je počela korona, da svaka restrikcija u području ljudskih prava će se dugoročno odraziti na sve više smanjivanje ljudskih prava. Traženje da se u Saboru odlučuje dvotrećinskom većinom je promašaj. Postoji zakon koji predviđa da se o svakoj temi koja se odnose na ljudska prava, glasa pedeset posto zastupnika plus jedan. Nema tu velike mudrosti, kazao je Čičak. Ocijenio je i da je opasna činjenica da na javnoj sceni ostaje jedna organizirana politička stranka. To je HDZ, a SDP se raspao. To nije dobro za jednu državu. Jedna država ne može imati samo jednu političku opciju, smatra.

– Gledajte, nije vijest što nije skandal. To je problem medija, a i lažne vijesti su postale glavna tema. S druge strane – ustvrdio je na upit Čičak – mene ne zanima tko je trudan, nečiji privatni život, kao što o mojemu rijetko govorim ...

Nakon istražnog zatvora u Petrinjskoj, trogodišnju zatvorsku kaznu odslužio je u Lepoglavi. O boravku u devetomjesečnoj samici ne može govoriti jer ima velike traume koje nastoji duboko u sebi zatamiti.

Poslije zatvora bavio se i obrtničkim poslovima....

– Poslije zatvora prvo sam prodavao knjige u Liberu, kod Slavka Goldsteina. Nakon intervencije Stane Dolanca, morao sam napustiti taj posao akvizitera, koji mi je puno značio u razvoju komunikacije s ljudima. Potom sam radio kožnu galanteriju i živio od toga. Imao sam i veliki pogon u kojemu je radilo i nekoliko bivših političkih zatvorenika. Godine 1987. su me ponovno uhapsili i to zbog navodno utaje poreza i pod optužbom da nisam platio porez čak zadnjih 15 godina. A to je bila politička odluka tadašnjih vlasti kojima je bilo bitno maknuti me s političke scene, jer su znali što dolazi. Međutim, štrajkao sam tada glađu 14 dana, a bio je istodobno veliki pritisak iz inozemstva da me puste, prisjetio se i svojih obrtničkih dana.

Ivan Zvonimir Čičak u razgovoru je dotaknuo i pitanje utjecaja Pape Franje te njegovog puta i prihvaćanja učenja, promišljanjima oko ljudskih prava i pandemije, dekomunizaciji, viđenju budućih odnosa između vjerskih zajednica i države, ekumenskom i međureligijskom dijalogu.

Na upit o viđenju budućih odnosa između vjerskih zajednica i države posebno s katoličkom crkvom, Čičak odgovara kako mu je teško reći, jer se prije svega u crkvi događaju i neki procesi koji ju stavljaju pred nove zadatke. Ova moja generacija biskupa odlazi i s njima odlazi jedan oblik katolicizma. Dolazi jedan novi priliv svećenika i to onih koji su zakašnjelih zvanja, a koji već imaju jednu naobrazbu. To crkvu stavlja pred nove zadatke kako odgovoriti na te izazove i kako se s njima komunicira. Treća stvar, desetine tisuća ljudi proteklih trideset godina završilo je teološke studije i institute za teološku naobrazbu laika. Oni zasad nemaju mjesta ni u crkvi niti u društvu. E, sad kako njih aktivirati a da ne budu stranci. Nekada je bila katolička akcija. A danas se ta crkva, čini se, ne snalazi. Pitanje je kako ih angažirati u crkvi a da su odvojeni od političkih organizacija, glasno je promišljao Čičak.

Što se tiče ekumenskog i međureligijskog dijaloga, Čičak odgovara kako je i u međunarodnoj zajednici prepoznato da je HHO prva institucija koja je javno njegovala međureligijski dijalog. Naime, ustanovila je nagradu po imenima istaknutih svećenika „Vincetić, Nikolić, Mašović“. Mi smo ustanovili tu nagradu po njima i po tome smo prepoznati u našoj javnosti. Ja sam još kao student bio ekumenski angažiran. Redovito sam odlazio na baptističko bogoslužje u Radićevoj i na evangeličko u Gundulićevoj ulici.

Odlazio sam zajedno s biskupom Kokšom na pravoslavni Božić u Preobraženskoj. I kasnije smo imali susrete i njegovali smo dobre međuvjerske odnose a nagradili smo našom poveljom pokojnog zagrebačko-ljubljanskog metropolita Jovana. Također odlazimo i sudjelujemo na tribinama u islamskom centru i na međunarodnim konferencijama a mi pozivamo njih na naše skupove, ističe.

Za papu Franju kršćanstvo nije politika, a zlouporaba religije u političke svrhe je veliko zlo.

Nažalost i mnogi svećenici ne mogu *smisliti* papu Franju, a neki ga nazivaju sotonom i antikristom. Međutim, sama činjenica da to Papa dopušta, govori da je on i njegovo vodstvo sve više demokratsko i tolerantno, za razliku od takvih koji nisu ni demokratski ni tolerantno raspoloženi. To je onaj bojovni katolicizam predkoncilskog duha. Ta mržnja prema papi koja postoji uopće u dijelu javnosti jest strašno, komentirao je s ogorčenjem Čičak. Druga stvar su ti političari koji sebe predstavljaju kao glasnogovornici katoličke crkve, a zapravo su najveći problem za katoličku crkvu jer oni ne mogu govoriti u ime crkve jer nisu ni ovlašteni, a šire na društvenim mrežama i portalima takvu mržnju da je to zastrašujuće. To je klerikalizam tj. politička instrumentalizacija vjere. I kada crkva na određeni način poziva na cijepljenje – najveći dio takvih tipova je protiv, i u čemu je problem?

Čestitajući Božić svim kršćanima, Čičak je na kraju razgovora pozvao na solidarnost i pomoć prema svim ugroženima i siromašnima. Posebno beskućnicima.

Autor: Augustin Bašić

Prema drugima trebamo postupati onako kako želimo da oni postupaju prema nama“, jedno je od glavnih načela „Deklaracije o svjetskoj etici“ prihvaćenoj na Svjetskom parlamentu religija u Chicagu devedesetih godina. To načelo lajtmotiv je niza tekstova u sklopu projekta *Ekumena i etika u poslovanju*, koji priprema i uređuje Augustin Bašić na multimedijском poslovnom portalu PoslovniFM, a kojeg financijski podržava *Agencija za elektroničke medije kroz projekt novinarske izvrsnosti za 2021. godinu*.

Objavljeno 24. prosinca 2021. Sva prava pridržana PoslovniFM.